

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2001, sp. zn. 11 Tcu 43/2001, ECLI:CZ:NS:2001:11.TCU.43.2001.1

Číslo: 44/2002

Právní věta:

Trestem se pro účely Úmluvy o předávání odsouzených osob (uveřejněné pod č. 553/1992 Sb.) rozumí každé potrestání nebo opatření, které zahrnuje zbavení osobní svobody nařízené na omezenou nebo neomezenou dobu za trestný čin soudem. V tomto smyslu lze za trest pokládat i ochranné opatření, jehož obsahem je zbavení svobody dotčené osoby. Proto i ústavní ochranné léčení je opatřením, které je možno považovat za trest podle čl. 1 písm. a) citované Úmluvy (č. 58/2000 Sb. rozh. tr.).

Požadavek oboustranné trestnosti činu ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. e) této Úmluvy je naplněn i v případech, kdy podle trestního zákona České republiky není čin, za který bylo cizozemským soudem uloženo ochranné léčení, pokládán za trestný čin (§ 3 odst. 1 tr. zák.), nýbrž za čin jinak trestný z důvodu nepřičetnosti pachatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.10.2001

Spisová značka: 11 Tcu 43/2001

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Výkon rozsudků cizozemských soudů

Předpisy: § 384a tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud uznal k návrhu Ministerstva spravedlnosti rozsudek soudu Spolkové republiky Německo na území České republiky rozsudek Zemského soudu v Hildesheimu ze dne 18. 10. 2000 sp. zn. 12 Ks 17 Js 8976/00, Spolková republika Německo.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Zemského soudu v Hildesheimu ze dne 18. 10. 2000 sp. zn. 12 Ks 17 Js 8976/00, SRN, jenž nabyl právní moci dne 18. 10. 2000, bylo podle § 63 trestního zákoníku Spolkové republiky Německo (dále jen „StGB“) nařízeno umístění R. J. v psychiatrické nemocnici, a to ve věci soudně

trestného činu pokusu o usmrcení podle § 212 a § 22 StGB. Uvedeného činu se podle zjištění soudu dopustila tím, že dne 14. 3. 2000 ve večerních hodinách na dálničním odpočinkovém parkovišti L. S. v kabině nákladního automobilu tov. zn. Mercedes bodla švýcarským kapesním nožem s čepelí dlouhou asi 5,5 cm do pravé strany prsou J. N., řidiče tohoto automobilu, který ji jako stopařku vezl od předcházejícího dne nejdříve ve směru na B. a následně na H., a to poté co po požití nějakého množství alkoholu mezi nimi došlo k výměně něžností, avšak bez pohlavního styku. Způsobila mu tak cca 10 mm širokou bodnou ránu, jejíž hloubku již následně nebylo možné určit z důvodu nastávajícího hojení. Při tomto jednání si R. J. musela být vědoma toho, že bodnutí nožem do prsou člověka by mohlo vést ke smrtelným následkům, ve smyslu ustanovení § 20 StGB však jednala bez zavinění na základě nevyločeného zrušení ovládací řídicí schopnosti.

V současné době se R. J. nachází na oddělení výkonu ochranného opatření Zemské nemocnice W., Dolní Sasko (SRN), s tím, že podle vyjádření dolnosaského ministerstva spravedlnosti pro umístění v psychiatrické nemocnici není podle německého práva stanovena žádná nejvyšší lhůta.

Dopisem adresovaným dolnosaskému ministerstvu spravedlnosti ze dne 19. 10. 2000 R. J. požádala o předání výkonu zmíněného ochranného opatření do České republiky. Rovněž podle zápisu pořádaného Obvodním soudem Neustadt am Rübengebirge dne 30. 3. 2001 vyjádřila jmenovaná souhlas s předáním výkonu ochranného opatření do České republiky, a to po řádném poučení o právních důsledcích souvisejících s tímto postupem.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky předložilo proto dne 26. 6. 2001 tuto věc Nejvyššímu soudu České republiky s návrhem, aby podle § 384a tr. ř. rozsudek soudu Spolkové republiky Německo uznal na území České republiky.

Nejvyšší soud přezkoumal předloženou trestní věc a shledal, že právní podmínky pro uznání rozsudku soudu Spolkové republiky Německo, uvedeného ve výroku tohoto rozhodnutí, jsou v této věci splněny.

Podle § 384a tr. ř. platí, že má-li být podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, vykonán rozsudek cizozemského soudu v trestní věci, předloží ministerstvo spravedlnosti věc Nejvyššímu soudu s návrhem, aby rozhodl o uznání rozhodnutí cizozemského soudu na území České republiky.

Protože výkon rozsudku cizího státu na území České republiky je možný pouze na základě platné mezinárodní smlouvy, pak existence takové smlouvy je zákonným předpokladem uznání rozsudku cizozemského soudu Nejvyšším postupem podle § 384a tr. ř. (srov. rozh. č. 15/1997 Sb. rozh. tr.)

V posuzované věci je takovou smlouvou Úmluva o předávání odsouzených osob ze dne 21. 3. 1983, uveřejněná pod č. 553/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“). Signatářskými státy této úmluvy jsou jak Česká republika, tak Spolková republika Německo.

Podle ustanovení čl. 2 odst. 2, věty první, Úmluvy osoba odsouzená na území jedné strany může být předána na území druhé strany podle ustanovení této Úmluvy k výkonu trestu, který jí byl uložen. Trestem se pro účely Úmluvy rozumí (čl. 1 písm. a) každé potrestání nebo opatření, které zahrnuje zbavení osobní svobody nařazené na omezenou nebo neomezenou dobu za trestný čin soudem. V tomto smyslu lze za trest pokládat i ochranné opatření, jehož obsahem je zbavení svobody dotčené osoby. Z tohoto pohledu je tedy ústavní ochranné léčení opatřením, jež lze pokládat za trest podle čl. 1 písm. a) Úmluvy (viz. rozh. č. 58/2000 Sb. rozh. tr.).

Vlastní podmínky pro předání odsouzené osoby k výkonu trestu jsou potom vymezeny především v čl. 3 odst. 1 Úmluvy. Z hlediska tam uvedených požadavků je zřejmé, že podle osvědčení o státním

občanství České republiky, vydaného Okresním úřadem v Chomutově dne 6. 12. 2000, je R. J., roz. K. státním občanem České republiky. Rozsudek Zemského soudu Hildesheim, o jehož uznání v tomto řízení jde, nabyl právní moci dne 18. 10. 2000, tedy je konečný. Ochranné opatření formou umístění v psychiatrické nemocnici bylo uloženo na dobu neurčitou. Jmenovaná projevila souhlas s předáním podle Úmluvy, a to, jak je uvedeno v zápisu ze dne 30. 3. 2001, dobrovolně a s plnou znalostí právních důsledků.

Je zde však třeba poukázat ještě na požadavek obsažený jednak v čl. 3 odst. 1 písm. e) Úmluvy, tedy že čin, pro který byl uložen trest, je trestným činem podle právního řádu vykonávajícího státu, jednak v již zmíněném čl. 1 písm. a) Úmluvy, tedy že ochranné opatření bylo uloženo soudem jako právní následek trestného činu (slovy Úmluvy „nařízené za trestný čin“). Jedná se zde o tzv. požadavek oboustranné trestnosti činu.

Podle rozsudku německého soudu R. J. spáchala protiprávní čin ve stavu nepřičetnosti podle § 20 StGB. Tomuto ustanovení odpovídá v českém právním řádu ustanovení § 12 tr. zák. - nepřičetnost. To stanoví: „kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný“. Jak samotný trestní zákon, tak právní teorie potom takto spáchaný čin označují jako čin jinak trestný (viz. § 72 odst. 1 tr. zák.), neboť o trestný čin (§ 3 odst. 1 tr. zák.) se nejedná pro nedostatek obecně obligatorního znaku trestného činu - přičetnosti. Jako právní následek činu jinak trestného potom může následovat za splnění zákonem daných podmínek (§ 72 odst. 1 tr. zák.) ochranné opatření.

Je zřejmé, že Úmluva v ustanoveních, ve kterých se hovoří o trestném činu, s uvedeným formalismem v právních rádech některých signatářských zemí nepočítá. Výklad pojmu trestný čin uvedeného v Úmluvě ve shodě s autentickým výkladem pojmu trestný čin uvedeným v trestním zákoně České republiky by tedy znamenal, že čin spáchaný ve stavu nepřičetnosti podle § 12 tr. zák. by vylučoval postup podle příslušných ustanovení Úmluvy.

Nejvyšší soud je však toho názoru, že za situace, kdy Úmluva sama neobsahuje v některém ze svých ustanovení autentický výklad pojmu trestný čin, je třeba v souladu s účelem, jakému Úmluva slouží, význam předmětného pojmu interpretovat tak, že tento postihuje jednak čin soudně trestný, ale také čin jinak trestný podle shora uvedených stanoví trestního zákona, za předpokladu, že za tento lze uložit ochranné opatření (v úvahu zde přichází ochranné léčení podle § 72 odst. 1 tr. zák.). Tento výklad je odůvodněn, jak již bylo uvedeno, zejména tím, že Úmluva svým obsahem nemůže reflektovat všechny podrobnosti označování trestněprávně relevantních činů v jednotlivých jejích členských zemích. Odpovídá také cíli, pro který byla Úmluva vytvořena, tj. k naplnění požadavku, aby cizincům, kteří byli zbaveni svobody v důsledku toho, že spáchali trestněprávně relevantní čin, byla dána možnost vykonat své tresty a opatření související se zbavením svobody v jejich společnosti. Nakonec s uvedeným výkladem koresponduje i ustanovení čl. 9 odst. 4 Úmluvy, který stanoví, že kterýkoliv stát, který podle právního řádu nemůže použít některého z řízení uvedených v odst. 1 (pokračování či přeměna trestu) k výkonu opatření, jež byla přijata na území jiné smluvní strany ohledně osob, které nejsou pro duševní stav odpovědny za spáchání trestného činu, ale který je ochoten převzít takové osoby pro další léčení, může v prohlášení adresovaném generálnímu tajemníkovi Rady Evropy uvést, podle jakého řízení bude v takových případech postupovat. Z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že Úmluva počítá i s předáváním osob, které spáchaly čin ve stavu nepřičetnosti, tedy podle českého práva čin jinak trestný.

Je třeba dále poukázat na to, že právě v případech uložení ochranného opatření osobě jako právního následku spáchání jinak trestného činu ve stavu nepřičetnosti, je její repatriace pro naplnění účelu takového opatření zpravidla velmi důležitá. Ochranné léčení zde má nejčastěji formu psychiatrického, sexuologického apod. léčení, které zahrnuje kromě farmakologické léčby též např. terapeutické léčení a rehabilitační opatření k podpoře integrace léčené osoby do normálního

prostředí. Skutečně komplexní léčba tak může být poskytnuta téměř výlučně v domovském prostředí léčené osoby.

Ve vztahu ke shora uvedenému lze tedy konstatovat, že R. J. spáchala čin jinak trestný i podle právního řádu České republiky (pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák.), pro nepřičetnost však není trestně odpovědná a její pobyt na svobodě je nebezpečný.

Ze shora uvedených důvodů bylo rozhodnuto tak, že se návrhu na uznání cizozemského rozsudku vyhovuje.

Dojde-li k uskutečnění předání R. J. do České republiky, pak pro úplnost lze připomenout, že Česká republika neučinila k Úmluvě prohlášení podle čl. 9 odst. 4. Proto příslušný soud, který bude rozhodovat o výkonu rozsudku v této věci, bude v řízení postupovat podle § 384a tr. zák. per analogiam a podle čl. 9 a 10 Úmluvy. V souladu s účelem Úmluvy tedy rozhodne u R. J. o výkonu ústavního psychiatrického léčení.